

УДК 343.9:343.575 (477) (045)

DOI 10.32782/cuj-2024-2-3

Карпенко Артем Валерійович

ад'юнкт в галузі права,
кафедра кримінального права та кримінології,
Донецький державний університет внутрішніх справ
ORCID: 0009-003-9823-8235

ЕКСТРАОРДИНАРНІСТЬ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ОСОБИ КОНТРАБАНДИСТА НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

У статті відображено кримінологічний портрет особи, що здійснює контрабанду наркотичних засобів, структуру даного кримінального правопорушення. Здійснено аналіз правозастосовної практики, офіційної статистики, відображено географію поширення досліджуваного кримінального правопорушення.

Наведені різні мотиви скоєння даного кримінального правопорушення, відображені найбільш поширені наркотичні засоби: канабіс, смоли та екстракти канабісу, кокаїн, героїн, метадон, які переміщуються з приховуванням від митного контролю та поза зоною митного контролю. Відображені найбільш типові (приховування наркотичних засобів у речах та конструкціях, у інших предметах та виробках) та специфічні способи контрабанди наркотичних засобів (приховування у різних частинах тіла).

Надано кримінально-правову характеристику контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, фальсифікованих лікарських засобів. Розглянуто склад та кваліфікуючі ознаки досліджуваного кримінального правопорушення. Запропоновано доповнення кваліфікуючих ознак, на підставі аналізу кваліфікуючих ознак з інших статей чинного КК за скоєння контрабанди (201, 201-1, 201-3, 201-4 КК України).

Ключові слова: наркотичні засоби, структура контрабанди наркотичних засобів, кримінологічний портрет особи контрабандиста наркотичних засобів.

Karpenko A. V. The extraordinary nature of the criminological portrait of a drug smuggler

The article reflects the criminological portrait of a person who smuggles narcotics, the structure of this criminal offense. The analysis of law enforcement practice, official statistics were carried out, the geography of the spread of the investigated criminal offense was displayed.

Various motives for committing this criminal offense are given, the most common narcotic drugs are shown: cannabis, cannabis resins and extracts, cocaine, heroin, methadone, which are moved with concealment from customs control and outside the customs control zone. The most typical (hiding narcotics in objects and structures, other objects and products) and specific ways of smuggling narcotics (hiding in different parts of the body) are displayed.

The criminal and legal characteristics of smuggling narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues, precursors, falsified medicinal products are provided. The composition and qualifying features of the investigated criminal offense are considered. The addition of qualifying features is proposed, based on the analysis of qualifying features from other articles of the current Criminal Code for smuggling (201, 201-1, 201-3, 201-4 of the Criminal Code of Ukraine).

Key words: drugs, the structure of drug smuggling, criminological portrait of a drug smuggler.

Вступ. Кримінологія комплексно вивчає особу злочинця, встановлює відповідні його ознаки, що перебувають у постійному взаємозв'язку та взаємодії. Дослідження ознак особи контрабандиста наркотичних засобів, надасть можливість прогнозувати його поведінку та якісно і своєчасно запобігати даному кримінальному правопорушенню.

Відомі українські науковці як О. М. Джужа, А. П. Закалюк, О. М. Бандурка, А. А. Музика, В. В. Голіна, М. М. Давидова, Є. О. Гладкова, В. Я. Тацій, М. Г. Вербенський, С. П. Рашевський, Ю. Г. Пономаренко, Я. В. Ступник, Ю. Ю. Варга, Е. В. Расюк, О. М. Стрільців, В. Г. Пшеничний та ін. у своїх дослідженнях характеризували особу, що скоює кри-

мінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів (далі «наркозлочини»- *Артем КАРПЕНКО*). Розкриття характеристик особи контрабандиста наркотичних засобів знайшло відображення у монографії дослідників: Т. В. Корнякової, О. Л. Соколенко, В. С. Гошовського, Н. О. Максимцевої., О. В. Сачко, І. М. Климюк, Г. С. Юзікова [11] та дисертаційних дослідженнях А. М. Поляха, О. А. Козярука, та І. Л. Рудницького [18]. Дане кримінальне правопорушення сприяє надходженню в Україну наркотичних засобів, обіг яких у державі заборонений. Окрім злочинців, що одноосібно переміщують наркотичні засоби через митний кордон та з приховуванням від проходження митного контролю, утворюються організовані групи та злочинні угруповання, які діють на території країни та за її межами. У той же час, контрабанду наркотичних засобів іноземні громадяни вчиняють частіше, ніж будь-яке кримінальне правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, що представляє інтерес кримінологічного дослідження.

Також, з огляду «злочинної еволюції» осіб, що скоюють цей злочин, є потреба конкретизації саме у розрізі «злочинця-контрабандиста» наркотичних засобів.

Метою статті є проведення дослідження кримінологічної характеристики осіб, що скоюють контрабанду наркотичних засобів.

Відповідно до мети, ми ставимо перед собою такі дослідницькі завдання:

1) Спираючись на правозастосовну практику, офіційні статистичні дані розкрити структуру особи злочинця, що скоює дане кримінальне правопорушення.

2) Пояснити специфіку та мотивацію осіб, що здійснюють контрабанду наркотичних засобів.

3) Відобразити у статті аналіз судової практики за досліджуваним кримінальним правопорушенням, де безпосереднім предметом та засобом є наркотичні засоби, виключивши психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби.

Матеріали та методи. Для досягнення поставленої мети використано власний досвід роботи правоохоронця, проаналізовано дослі-

дження вітчизняних науковців у галузі кримінального права та кримінології. Опрацьовано кримінальне законодавство, правозастосовну практику, офіційні статистичні дані. Під час аналізу вищевказаних джерел було застосовано наступні методи: емпіричний, соціологічний, статистичний та діалектичний.

Результати. Дослідження особи злочинця є однією з основних складових предмету кримінології, що тісно пов'язане з детермінантами кримінальних правопорушень, та відповідно заходами запобігання та протидії злочинності в цілому.

Справедливо зазначають відомі науковці Б. М. Головкін та О. В. Лисодєд, що прикладний аспект дослідження особи злочинця полягає у визначенні експериментально-дослідним шляхом індивідуальних якостей, властивостей, психічних станів осіб, які вчинили конкретні злочини, що мають детермінуюче значення і впливають на особливості їх злочинної поведінки в умовах конкретної життєвої ситуації [4, с. 99].

Згідно офіційної статистики з 2018–2022 рр. в Україні загальна кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів становить 144 012 (при обчисленні не враховані дані за ст. 311, 312 КК, де безпосереднім предметом не являються наркотичні засоби, у даних статтях предметом є лише прекурсори). Так, у: 2018 р. – 26 170; 2019 р. – 27 996; 2020 р. – 27 415; 2021 р. – 28 625; 2022 р. – 33 806 [2]. На практиці найбільше виявляються такі кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів передбачені ст. 309 КК, 307 КК, 310 КК України, у той же час контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів (ст. 305 КК України) є менше облікованим кримінальним правопорушенням, однак на пряму пов'язана з вище перерахованими кримінальними правопорушеннями, та впливає на їх кількісний та якісний стан.

Загальна кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень за ст. 305 КК України за досліджуваний період становить 1074: 2018 р. – 212; 2019 р. – 330; 2020 р. –

234; 2021 р. – 183; 2022 р. – 115 [2]. У той же час, кількість облікованих кримінальних правопорушень, суттєво відрізняється від кількості засуджених осіб (не всім особам вручене повідомлення про підозру; провадження та досудові розслідування зупинені з наступних причин: у зв'язку із захворюванням підозрюваного, місцезнаходження підозрюваного невідоме; слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування; у зв'язку з виконанням процесуальних дій в межах міжнародного співробітництва; клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності; з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру; закриттям кримінальних проваджень).

Дослідження правозастосовної практики показує, що контрабандисти найбільше транспортують такі наркотичні засоби, як канабіс, смоли та екстракти канабісу, кокаїн, героїн, метадон тощо.

Особі злочинця притаманна система ознак і властивостей, що визначають її як людину, що вчинила злочин. Будучи різновидністю особи взагалі, особа злочинця має загальні ознаки (стать, вік, фах, освіта, соціальний статус тощо), а також властиві лише їй ознаки, які виражають характер і ступінь її суспільної небезпеки. Здебільшого ці ознаки поділяють на такі групи: соціально-демографічні; кримінально-правові; соціально-рольові; морально-психологічні [7, с. 74]. Розглянемо їх більш детально:

1) *Соціально-демографічні* ознаки включають в себе стать, вік, освіту, місце народження і проживання, громадянство та інші відомості демографічного характеру. Ці ознаки притаманні будь-якій особі і самі по собі не мають кримінологічного значення. Але у статистичній сукупності осіб, які вчинили злочини, соціально-демографічні ознаки дають важливу інформацію, без якої неможлива повна кримінологічна характеристика особи злочинців [6, с. 107]. З усіх проаналізованих нами статистичних даних досліджуваного суспільно-небезпечного діяння, аналіз буде проведено за кількістю засуджених.

1.1. *Стать*. Кількість засуджених осіб за контрабанду наркотичних засобів з

2018–2022 рр. становить 478 осіб (43 особи жіночої статі): 2018 р. – 80 осіб (з них 9 осіб жіночої статі), 2019 р. – 121 особа (з яких 10 осіб жіночої статі); 2020 р. – 110 осіб (з них 10 осіб жіночої статі); 2021 р. – 94 особи (з яких 7 осіб жіночої статі); 2022 р. – 73 особи (з яких 7 осіб жіночої статі) [3]. Таким чином, слід констатувати, що досліджуване кримінальне правопорушення вчиняють у більшості чоловіки, частка жінок не перевищує 10%.

1.2. *Громадянство*. Досліджена судова практика показує, що КП переважно вчиняється громадянами України. В поодиноких випадках бачимо, що до контрабанди вдаються громадяни Ізраїлю, Румунії, Турецької Республіки, Республіки Вірменія, Республіки Молдова, Французької Республіки та США тощо.

Із загальної кількості засуджених за контрабанду наркотичних засобів, більшість складають громадяни України (77,40%), 108 осіб громадяни інших держав (22,60%) [3]. Кримінальне правопорушення передбачене ст. 305 КК України має найвищий відсоток скоєння іноземцями, порівняно з іншими кримінальними правопорушеннями у сфері обігу наркотичних засобів, оскільки останні частіше перетинають кордон, здебільшого з невеликою кількістю того чи іншого наркотичного засобу. Також це свідчить про специфічну поведінку іноземців, їх традицій та звичаїв. Так громадяни Латинської Америки часто вживають наркотичні засоби, тому для них є нормою мати його при собі для вживання.

1.3. *Вік*. Проаналізувавши вікові групи контрабандиста наркотичних засобів, ми зможемо оцінити вплив на формування особи з боку соціально-економічних чинників.

1.3.1. Основною віковою категорією осіб, що вчиняють контрабанду наркотичних засобів є особи від 30 до 50 років (54,8%) [3]. Можна стверджувати, що у цьому віці це цілком сформована особистість, а не представник молоді (рис. 1).

Рис. 1. Питома вага вікової категорії 30–50 років серед засуджених за кримінальне правопорушення передбачене ст. 305 КК України у період з 2018–2022 рр.

1.3.2. Наступною за кримінальною активністю віковою групою є особи у віці 25 до 30 років (19%) [3].

1.3.3. Далі слідує масова вікова група – осіб у віці від 18 до 25 років (18,6%) [3]. Зазначені вище вікові категорії однаково кримінально активні, відповідно відбувається перехід з однієї в іншу. Це особи, що формуються та вже сформовані у суспільстві, проте часто не бажають докладати зусиль, а шукають більш легких шляхів для заробітку, при цьому є споживачами наркотичних засобів, що підтверджує правозастосовна практика.

1.3.4. Майже не активною є вікова група у віці від 50 до 65 років (6%) [3].

1.3.5. Менше активними є особи вікової групи 65 років і більше (1%) [3].

1.3.6. Найменш активною та останньою віковою групою є особи до 18 років, кримінальна активність вікової категорії 16–18 років майже нульова, за період часу з 2018–2022 рр.: вручене повідомлення про підозру лише 1 особі у 2019 р. [2], засуджена лише 1 особа у 2020 р. [3]. Що може вказувати на те, що скоєння контрабанди наркотичних засобів має найменший рівень виявлення, оскільки наступна вікова категорія є досить кримінально активною. Тому заходи запобігання необхідно зосередити саме на особах у віці до 18 років.

Можемо стверджувати, що контрабанду наркотичних засобів, найчастіше скоюють особи у віці від 30 до 50 років. Однак, значна кримінальна активність спостерігається й осіб, у вікових категоріях від 18 до 25 років та

від 25 років до 30 років, що мають між собою не суттєву активність у скоєнні даного кримінального правопорушення, та подальшому переходитимуть одна у іншу, а у подальшому до найактивнішої вікової категорії від 30 до 50 років.

1.4. *Рівень освіти.* Основна група осіб, яка скоює контрабанду наркотичних засобів – це особи з повною середньою та професійно-технічною освітою (57,3%) [3]. Особи даної групи закінчили освітні програми середньої школи чи професійно-технічних училищ. Наявність лише повної загальної середньої освіти не дає їм можливості працевлаштуватись, що власне і пояснює злочинну активність. Випускники професійно-технічних училищ, мають змогу йти працювати згідно отриманої спеціальності, що у більшості випадків є фізично важкою та низькооплачуваною працею, тому вибір стає не на користь подальшого розвитку та навчання, а на користь злочинної діяльності.

Серед осіб, що скоїли дане кримінальне правопорушення, друге місце за освітнім рівнем посідають особи з повною вищою освітою та базовою вищою освітою (24,1%) [3]. Найбільше кваліфікована категорія на ринку праці, що дає можливість працевлаштуватись, проте це не завжди виправдовує очікування матеріального забезпечення та кар'єрного зросту. Вчинення контрабанди наркотичних засобів даними особами може свідчити про корисливий мотив чи залежність від наркотичних засобів.

Найменш чисельною групою за освітнім рівнем є особи з базовою середньою освітою, початковою загальною освітою та без освіти (18,5%) [3]. Даний освітній рівень не дає можливості працевлаштуватись, злочинний шлях на який стають дані особи не вимагає ніякої кваліфікації як працівника.

1.5. *Сімейний стан.* Аналізуючи дані правозастосовної практики, доходимо висновку, що дане кримінальне правопорушення скоюють як перебуваючи у шлюбі, чи у фактичних шлюбних відносинах так і поза ними, при наявності дітей та за їх відсутності, тому сімейний стан не є важливим для кримінологічної характеристики особи, що здійснює контрабанду наркотичних засобів.

1.6. *Географія злочинності* – показник, за яким досліджується територіальне розповсюдження злочинності за певний період, а також регіональні особливості кількісних та якісних показників злочинності [3, с. 73]. У нашому випадку ми визначимо місце контрабанди наркотичних засобів за досліджуваний період по областях України.

Лідерами першої групи по обліку контрабанди наркотичних засобів за досліджуваний період є наступні області: Волинська – 178 (16,6%), Львівська 166 (15,5%), Одеська – 165 (15,4%) [19] (рис. 2).

До другої групи входять такі області України: Київська та м. Київ – 104 (9,7%), Харківська – 102 (9,5%), Чернігівська – 84 (7,8%) [19].

Склад третьої групи: Закарпатська – 74 (4,4%), Вінницька – 34 (3,2%), Сумська – 25 (2,3%) [19].

Рис. 2. Географія областей України, що лідирують у обліку кримінального правопорушення передбаченого ст. 305 КК України (динамічний ряд 2018–2022 рр.)

Найбільша кількість облікованих Кримінальних правопорушень за ст. 305 КК України у період з 2018 р. по 2022 р.

Отримуємо наступний вигляд лідерів серед областей по країні, зазначеного кримінального правопорушення: 2018 р. – Волинська (55), Львівська (28), Чернігівська (20); 2019 р. – Одеська (62), Львівська (54), Волинська (45); 2020 р. – Одеська (39), Львівська (35), Волинська (25); 2021 р. – Одеська (29), Харківська (26), Львівська (25); 2022 р. – Львівська (24), Волинська (23), Одеська (17) [19]. Можемо стверджувати, що з початком активних бойових дій географія контрабанди

наркотичних засобів не зазнала суттєвих змін, лідируючі області України лише міняються місцями. Проте зменшення кількості досліджуваного кримінального правопорушення у 2022 р. в областях, де ведуться бойові дії, є сигналом, що злочинці мігруватимуть у інші прикордонні області та шукатимуть можливості своїх злочинних дій саме там.

Ми поділяємо думку О. М. Джужи та О. Г. Кулика про те, що виявлення та врахування територіальної різниці у злочинності є ключем ефективного запобігання [2, с. 46]. Зрозуміло, що основною складовою даного показника є наявність кордону (область – інша країна – *Артем КАРПЕНКО*), однак це не завжди є причиною високого рівня контрабанди наркотичних засобів, враховуючи кількісні показники за 5 років у Івано-Франківській (4), Житомирській (3), Рівненській областях (13).

2) *Кримінально-правові ознаки.*

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього злочину є місце його вчинення – митний кордон України та способи вчинення – поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю.

Так, відповідно до ст. 10 Митного кодексу України визначається, що митним кордоном України є межі митної території України та їх повний перелік [20].

Переміщення предметів контрабанди через митний кордон України поза митним контролем це згідно зі ст. 482 Митного Кодексу України їхнє переміщення: 1) поза місцем розташування митного органу; 2) поза робочим часом, установленим для митного органу, і без виконання митних формальностей; 3) із незаконним звільненням від митного контролю внаслідок зловживання службовим становищем посадовими особами митного органу [20].

Переміщенням предметів контрабанди через митний кордон України з приховуванням від митного контролю відповідно до ст. 483 Митного Кодексу України охоплюються дії з переміщення наркотиків з використанням спеціально виготовлених сховищ (тайників) та інших засобів або способів, що утруднюють виявлення таких товарів, або шляхом

надання одним товарам вигляду інших, або з поданням митному органу як підстави для переміщення товарів підроблених документів чи документів, одержаних незаконним шляхом, або таких, що містять неправдиві відомості щодо найменування товарів, їх ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання і транспортування) або кількості, країни походження, відправника та/або одержувача, кількості вантажних місць, їх маркування та номерів, неправдиві відомості, необхідні для визначення коду товару згідно з Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності [20].

Досліджуючи кримінально-правову характеристику кримінального правопорушення передбаченого ст. 305 КК України Ю. О. Данилевська та А. О. Данилевський зазначають, що кримінально-правові норми, описані у ст. 305 КК України, в цілому можуть слугувати інструментом протидії незаконному обігу наркотиків. Напрямами вдосконалення цієї норми є розширення предмета злочину та уточнення кваліфікуючих ознак [17, с. 246].

Суб'єкт даного кримінального правопорушення – будь-яка особа, що досягла 16-річного віку. Із суб'єктивної сторони контрабанда наркотичних засобів вчиняється з виною у формі прямого умислу, за якою особа усвідомлює не лише факт переміщення предмету злочину через митний кордон, а й бажає цього [9, с. 406].

Частина 2 ст. 305 КК передбачає відповідальність за вчинення контрабанди повторно або за попередньою змовою групи осіб, а також якщо предметом цих дій були особливо небезпечні наркотичні засоби у великих розмірах. Повторність має місце, якщо контрабанда вчиняється хоча б у друге, незалежно від того, була чи не була особа судимою за перший злочин. Вчинення контрабанди за попередньої змовою групою осіб має місце, якщо у вчиненому брали участь дві або більше особи, які заздалегідь домовились про спільне її вчинення (ч. 2 ст. 28 КК) [9, с. 406–407].

Щодо кваліфікуючої ознаки «повторно», законодавцем вона визначена лише у ч. 2 ст. 305 КК України, та не визначена у ст. 201, 201-1, 201-3, 201-4 КК України, де кваліфікуючою

ознакою визначено «та сама дія, раніше судимою за контрабанду». Також кваліфікуюча ознака «повторність» згідно ст. 305 КК України охоплює лише такі предмети як: наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби, та не охоплює вчинення контрабанди предметів із вищевказаних статей КК. Тому вважаємо за доцільне внесення змін до ч. 2 та ч. 3 ст. 305 КК України, а саме кваліфікуючої ознаки «повторно» у наступному вигляді: «ті самі дії, а також дії передбачені у ст. 201, 201-1, 201-3, 201-4 КК України, вчинені повторно, а також якщо предметом цих дій були предмети зазначені у ч. 2, ч. 3 ст. 201, 201-1, 201-3, 201-4, 305 КК України».

Груповий характер (скоєно групою осіб, далі ГО) вчинення контрабанди наркотичних засобів за досліджуваний період має наступний вигляд (5,6%): 2018 р. – 6,25%; 2019 р. – 8,26%; 2020 р. – 7,27%; 2021 р. – 2,13%; 2022 р. – 4,10% [3]. Можемо констатувати суттєвий спад вчинення ГО у 2021 р. (рис. 3).

Рис. 3. Кількість скоєних групою осіб кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України у період з 2018 р. по 2022 р.

У ч. 3 ст. 305 КК передбачена відповідальність за контрабанду наркотичних засобів вчинені організованою групою (ч. 2 ст. 28 КК), а також якщо предметом контрабанди були наркотичні засоби в особливо великих розмірах [9, с. 407].

Щодо скоєння організованою злочинною групою (ОЗГ) досліджуваного кримінального правопорушення за вищевказаний період має наступний вигляд (4,4%): 2018 р. – 7,5%; 2019 р. – 8,26%; 2020 р. – 3,64%; 2021 р. – 1,06%; 2022 р. – 1,40% [3].

Спостерігаємо зниження рівня групового характеру вчинення особами даного КП як у складі ОГ так і у складі ОЗГ починаючи з 2020 року (рис. 4).

Рис. 4. Кількість скоєних у складі організованої злочинної організації кримінального правопорушення, передбаченого ст. 305 КК України у період з 2018 р. по 2022 р.

Мотив злочинної поведінки. Стосовно визначення мотиву, як складної психологічної структури, ми поділяємо думку В. О. Коновалової та В. Ю. Шепітька, які дають визначення мотиву, як елементу психологічного механізму злочинного діяння, як і дії взагалі, яка виражає ставлення особи до предмета чи об'єкта, який є метою дії. При здійсненні будь-яких дій особа керується певними спонуканнями, мотивами, що є відображенням у психіці потреб та інтересів індивіда. Значущість мотиву впливає на зміст дії та її змістовну сторону. У динаміці злочинної поведінки мотиву належить одне з важливих місць. На стадії підготовки злочинного діяння починається формування мотиву як спонукання, яке має перетворитись на вольову енергію людини, необхідну для реалізації поставленої мети. Етап практичного здійснення є перетворенням рішення на дію. Тут психічна енергія індивіда спрямована на активну діяльність з виконанням прийнятого рішення, досягнення поставленої мети [22, с. 231–233]. Як свідчать судова практика, особа контрабандиста наркотичних засобів «усвідомлювала протиправність своїх дій», «бажала довести злочин до кінця», «пояснювала зберігання при собі наркотичного засобу з цікавості», «переслідувала мету незаконно перемістити наркотичний засіб», «приховувала наркотичний засіб від митного контролю» тощо.

Аналіз судової практики дає можливість зробити висновок, що більшість злочинців даного кримінального правопорушення здійснюють це з метою задоволення своїх власних споживацьких потреб, з невеликою кількістю наркотичного засобу, частіше за все одного перетину кордону з порушеннями встановлених митних правил. До цієї групи також належать особи, що перевіряють роботу правоохоронців та митників, та при виявленні у них наркотичних засобів, звісно ж не розкривають справжній мотив своєї злочинної діяльності, а пояснюють це вживанням того чи іншого наркотичного засобу, визнають вину, каються у скоєному.

Так, Могилів-Подільський міськрайонний суд Вінницької області 30 листопада 2022 року визнав винним гр. М. у кримінальних правопорушеннях передбачених ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 305 КК України, та призначив покарання у виді штрафу у розмірі 68 000 гривень, без конфіскації майна. Гр. М. являючись громадянином України, 22.09.2022 умисно та задалегідь приховав у валізі, в кишені шортів, які знаходились серед інших речей, та у нижній частині валізи у просторі під блискавкою зіп-пакет та тубус червоного кольору з клапаном з особливо небезпечним наркотичним засобом, об'єм якого заборонено-канабісом, загальною масою (у перерахунку на висушену речовину) 0,58 г.

Гр. М. визнав себе винним, пояснював вчинення кримінального правопорушення залежністю від наркотичних засобів, пояснював вчинення контрабанди наркотичних засобів вперше, розумів правові наслідки свого діяння [12].

Іншу групу формують особи, що намагаються переправити наркотичні засобів, використовуючи при цьому третіх осіб, при можливому затриманні останніх залишаються безкарними.

Так, Городоцький районний суд Львівської області 22 листопада 2022 року визнав винним гр. Р. у скоєнні кримінального правопорушення передбаченого ч. 3 ст. 305 КК України, та призначив покарання у вигляді позбавлення волі строком на три роки, з конфіскацією усього майна, яке є його власністю.

Гр. Р., являючись громадянином України, 18.09.2018 року у м. Краків республіки Польща розпивав алкогольні напої з невстановленими особами: українцем та двома поляками, останні дали йому 100 доларів США за те, що він наглядатиме за 7 сумками в автобусі, який буде слідувати в Україну до м. Львову.

19.09.2018 на м/п «Грушів», у результаті митно-прикордонного контролю в автобусі марки «Неоплан», який рухався в напрямку «на в'їзд в Україну», у багажному відділенні, виявлено 7 дорожніх сумок з подрібненою маковою соломою, загальною у висушеному стані 63 270, 44 грами [21].

Окремо існує група контрабандистів, що добре обізнані з нормативно-правовою базою, мають стійку антигромадську та кримінальну спрямованість, чітку та сплановану організацію своєї діяльності, систематично перетинають кордон та мають при собі велику та особливо велику кількість наркотичного засобу, який при успішному перетині кордону гарантує надприбутки, тобто яскраво виражений корисливий мотив, при виявленні та затриманні останні вину не визнають навіть у суді.

Так, Мукачівський міськрайонний суд м. Мукачево 16 лютого 2023 року визнав винним гр. М. у КП передбачених ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 305 та ч. 2 ст. 307 КК, який являючись громадянином держави Туреччина, діючи умисно, маючи умисел на незаконне переміщення через митний кордон України особливо небезпечного наркотичного засобу героїн, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій з приховуванням від митного контролю намагався незаконно перемістити в напрямку кордону України з Угорщиною 59 брикетів порошкоподібної речовини вагою брутто 30,750 кг, який приховав у спеціально обладнаному тайнику у дні автомобіля. Як пояснив гр. М. про наркотичний засіб йому нічого не відомо та відношення до наркотичного засобу не має ніякого [5].

Так, Дергачівський районний суд м. Дергачі 28 травня 2019 року визнав винним гр. Б. у КП передбачених ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 305 та ч. 3 ст. 307 КК, який являючись громадянином України, діючи умисно, маючи умисел на незаконне переміщення через митний кор-

дон України особливо небезпечного наркотичного засобу канабісу та наркотичного засобу кокаїну, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій з приховуванням від митного контролю намагався незаконно перемістити в напрямку кордону України з РФ порошкоподібну речовину вагою брутто 500,1806 грам та 16 439,7 грам особливо небезпечного наркотичного засобу – канабіс, який приховав у баці пального власного автомобіля. Гр. Б. заперечував мету збуту, ніби віз для власного вживання [10].

Наявність судимості. Зазвичай дане кримінальне правопорушення скоюють особи, які раніше не судимі, у тому числі не судимі за скоєння злочинів, що пов'язані з наркотичними засобами.

За досліджуваний період кількість осіб, засуджених за скоєння контрабанди наркотичних засобів, що мала не зняту та не погашену судимість – 13 осіб (2,7%): 2018 р. – 2 (2,5%); 2019 р. – 4 (3,3%); 2020 р. – 6 (5,45%); 2021 р. – 1 (1,06%); 2022 р. – 0. Кількість осіб засуджених за скоєння контрабанди наркотичних засобів, що мала судимість за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів – 5 (1,05%): 2018 р. – 0; 2019 р. – 1; 2020 р. – 1; 2021 р. – 3; 2022 р. – 0 [3].

За станом особи у момент вчинення кримінального правопорушення (наркотичне чи алкогольне сп'яніння). Майже не вчиняється у стані алкогольного сп'яніння, серед засуджених за вказаний період з виявлено 1 факт у 2018 році [3]. Спостерігається низький рівень вчинення досліджуваного кримінального правопорушення у стані наркотичного сп'яніння (4,4%): у 2018 р. – 5 осіб (6,25%); у 2019 р. – 5 осіб (4,13%); у 2020 р. – 2 особи (1,82%); у 2021 р. – 4 особи (4,25%); у 2022 р. – 4 особи (5,48%) [3].

Тобто, контрабанду наркотичних засобів здійснює особа, що сама вживає той чи інший наркотичний засіб, частково з метою збуту. Також це може бути особа, яка взагалі не вживає наркотичні засоби, а здійснює їх контрабанду з метою матеріального збагачення, як одноособово, так і у складі груп чи злочинних організацій на професійному рівні.

3) Соціально-рольові ознаки особи злочинця розкривають функції індивіда, обу-

мовлені його становищем у системі існуючих суспільних відносин, належність до певної соціальної групи, взаємодію з іншими людьми та організаціями в різних сферах суспільного життя (робітник чи службовець, рядовий виконавець чи керівник, працездатний чи непрацездатний, безробітний тощо). Зазначені відомості характеризують і визначають місце і значимість особи у суспільстві, яким соціальним ролям вона надає перевагу, а які ігнорує, розкривають її соціальну чи анти-соціальну орієнтацію [6, с. 108].

Аналіз судової статистики свідчить про те, що контрабанду наркотичних засобів найбільше скоюють особи, які не навчаються та не працюють – 340 (71,1%) [3]: у 2018 р. – 65 (81,25%); у 2019 р. – 85 (70,25%); у 2020 р. – 83 (75,45%); у 2021 р. – 57 (60,64%); у 2022 р. – 50 (68,49%). Що є зрозумілим, оскільки дана категорія не має коштів для існування та перспектив для розвитку в соціумі. У той час кримінальне середовище потребує лише якостей, що необхідні для скоєння кримінальних правопорушень.

Серед осіб, що скоїли дане кримінальне правопорушення, друге місце за родом зайнять посідають робітники – 72 (15,06%) [3]. Що пояснюється виконанням їх функціональних обов'язків (водій, матрос, провідник поїзду і т. д.), мотиву скоєння корисний та споживацький.

За ними слідує інші особи (без чітко визначеної соціальної ознаки – *Артем КАРПЕНКО*) – 21 (4,4%) та приватні підприємці – 16 (3,35%). Що вказує на відсутність впевненості у своєму майбутньому та низьких заробітних платах та прибутках.

Найменш чисельну групою за рівнем скоєння, становлять наступні категорії осіб: студенти – 8 (1,7%), інші службовці – 6 (1,3%), пенсіонери – 6 (1,3%), працівники господарських товариств – 5 (1%), військовослужбовці 2 (0,4%), державні службовці – 1 (0,2%), учні шкіл, коледжів та гімназій – 1 (0,2%) [3]. Причини скоєння даними категоріями осіб контрабанди наркотичних засобів необхідно розглядати у кожному випадку окремо. Однак, слід приділити увагу категоріям студентів та пенсіонерів, які викликають найменшу підозру,

що може бути використано професійними контрабандистами.

4) *Морально-психологічні ознаки* особи злочинця визначають ставлення злочинця до суспільства в цілому, прийнятих в ньому соціальних цінностей та нормативно визначених форм поведінки [6, с. 109]. Розглянемо їх більш детально нижче.

4.1. *Здатність ризикувати.* Законодавцем у ст. 305 КК України визначено кримінальну відповідальність за контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів та передбачене покарання: від мінімального у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти років до максимального у вигляді позбавлення волі на строк дванадцять років з конфіскацією майна [1]. Як бачимо санкції статей чинного КК є доволі жорсткими, проте це не зупиняє злочинця, який для задоволення власних потреб та збагачення здатний ризикувати, як свободою, так і власним життям та здоров'ям.

Додаткове покарання у вигляді конфіскації майна застосовано до: 2018 р. – 15 осіб (18,75%); 2019 р. – 6 осіб (4,96%); 2020 р. – 11 осіб (10,00%); 2021 р. – 5 осіб (5,32%); 2022 р. – 5 осіб (8,22%) [3], як бачимо відсоток даного виду додаткового покарання (окрім 2018 року) є низьким, що не є перешкодою для досліджуваної категорії злочинців. Та говорить про те, що в основному особи даної категорії не мають майна, яке може бути конфісковано за рішенням суду.

Так, у вересні 2023 року СБУ затримала на митному посту представника криміналітету, а саме наркокур'єра, який рухаючись контрабандним каналом з Латинської Америки перевозив у власному шлунку кокаїн, ковтаючи попередньо запаковані капсули. За один раз наркокур'єр міг перевезти до півкілограма кокаїну, майже 3,5 мільйони гривень [8]. Це є прикладом поодиноким виявленого факту, про реальну кількість таких «гвинтиків» транснаціонального наркобізнесу можна лише здогадуватись.

4.2. *Психологічна стійкість.* Виявляється у даної категорії осіб у вигляді стійкості у переконаннях постійно порушувати діюче

законодавство, особливо коли вони безперешкодно здійснюють переміщення через кордон наркотичних засобів. Як свідчать Вироки судів першої інстанції та Апеляційних судів злочинці в основному: «усвідомлюють неправність своїх дій», «бажають довести злочин до кінця», що свідчить про непохитність їх намірів.

Злочинець при перетині кордону з наркотичними засобами веде себе спокійно, вдає байдужість, не нервує, щоб не викликати до себе інтересу з боку правоохоронців, та лише при виявленні у них наркотичних засобів, проявляють емоційний збій, розуміючи невідворотність покарання, особливо якщо це стосується великого чи особливо великого об'єму наркотичного засобу.

Так, Мукачівський міськрайонний суд м. Мукачево 16 лютого 2023 року визнав винним гр. М. у КП передбачених ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 305 та ч. 2 ст. 307 КК, який являючись громадянином держави Туреччина, намагався незаконно перемістити в напрямку кордону України з Угорщиною 59 брикетів порошкоподібної речовини (кокаїн) вагою бруто 30,750 кг, який приховав у спеціально обладнаному тайнику у дні автомобіля. Обвинувачений під час проведення огляду був присутнім, знаходився біля автомобіля, йому було забезпечено перекладача. До приїзду на місце огляду працівників СБУ обвинувачений деякий час перебував в приміщенні, постійно куриє, пив багато води, був схвильованим і напруженим [5].

4.3. Злочинний інтелект. Контрабандист наркотичних засобів, у більшості випадків використовує різноманітні схеми для досягнення поставлених цілей, досліджує маршрути, аналізує роботу правоохоронців у зоні митного контролю, тому ми можемо констатувати, що він є свого роду інтелектуальним злочинцем, який використовує розумові здібності для вивчення законодавчої бази, аналізу судової практики, статистичних даних, інформацію із преси та соціальних мереж для уникнення від кримінальної відповідальності та переховування наркотичного засобу таким чином та способом, щоб унеможливити його виявлення. При виявленні будь-якої

кількості наркотичного засоби, намагається довести правоохоронцям та суду позицію, що мета збуту відсутня, наркотик необхідний для власного вживання, навіть коли в цьому немає навіть логічного змісту.

Так, Бориспільський міськрайонний суд м. Бориспіль 18 січня 2022 року визнав винним гр. С. у КП передбачених ч.3 ст. 305 та ч. 3 ст. 307 КК, який являючись громадянином Республіки Бразилія, намагався незаконно перемістити через митний кордон України 90 капсул кокаїну вагою 712,99 гр., який приховав у своєму шлунку та своєму задньому проході, тобто виконував роль «мулу». На момент проходження митного контролю заборонені предмети у декларації не вказав. Після неодноразових запитань про наявність у нього заборонених предметів та пропозиції добровільно видати такі предмети було проведено особистий огляд із залученням медичного працівника. Після цього гр. С. було доставлено у КНП «Бориспільська багатопрофільна лікарня інтенсивного лікування», де при застосуванні комп'ютерної томографії черевної порожнини у нього було виявлено сторонні предмети овальної форми, на що останній дав пояснення, що у його шлунково-кишковому тракті знаходиться 90 капсул із кокаїном, за контрабанду яких йому мали сплатити кошти у сумі 15000 бразильських реалів (приблизно 2900 доларів США)[13].

При здійсненні контрабандистами переміщення через кордон наркотичних засобів використовуються як розповсюджені схеми та місця схову (особисті речі, складки сумок, нижня білизна, у середині тубчиків косметики та засобів гігієни), при перевезенні наркотичних засобів так і нові схеми, більш ускладнені (під гіпсами, у порожнинах протезів), що надихає злочинців на їх діяльність.

Контрабанда наркотичних засобів здійснюється морським, річковим, залізничним, автотранспортом, авіатранспортом. При перевезенні наркотичних засобів злочинці використовують різні частини та механізми, при цьому чим складніший той чи інший механізм, тим активніше використовуються складності контрабандистами наркотичних засобів у своїй діяльності.

Так, Залізничний районного суду міста Львів від 20.07.2023 року у справі № 462/5480/23 визнав винним гр. К., громадянина Республіки Туреччина, у КП передбачених ч. 3 ст. 305, ч. 3 ст. 307 КК України. Який, діючи умисно, протиправно та відповідно до заздальгідь розробленого злочинного плану, вступивши у попередню змову з громадянами Туреччини Н.,М.,Р., громадянином Республіки Молдова П., матеріали стосовно якого виділено в окреме провадження, а також іншими нествановленими на даний час особами, керуючись корисливим мотивом, з використанням послуг морських перевезень, перемістили 29.12.2020 року з Ісламської Республіки Пакистан в морський порт міста Одеса (Україна) на кораблі контейнерів із мішками рису, з прихованим у них особливо небезпечний наркотичний засіб – героїн, вагою 508 648,86 грам, що становить особливо великий розмір, з метою його подальшого перевезення та збуту [15].

Не є рідкістю пересилання наркотичних засобів міжнародними поштовими відправленнями, які використовуються злочинцями як швидкий варіант від адресата до отримувача. «Грає на руку» відсутність безпосередньої особи злочинця під час проходження митного контролю та виявлення наркотичного засобу та можливість створення не існуючих адрес та осіб.

Так, Сихівський районний м. Львова 18 вересня 2023 року визнав винним гр. Т. у КП передбаченому ч. 3 ст. 305 КК України, громадянина України. Який, 16.12.2019 року та 23.12.2019 року, скориставшись міжнародним поштовим відправленням, перемістив через митний кордон України з приховуванням від митного контролю, у спосіб, що утруднює їх виявлення та шляхом подання митному органу як підстави для переміщення товарів документів, що містять неправдиві дані, наркотичний засіб, через ММПО СП «Росан» митного поста «Львів поштовий» Львівської митниці ДФС наркотичний засіб «кокаїн» в особливо великих розмірах (масою 9,7337 г. та 19,3619 г.), тобто вчинив контрабанду наркотичних засобів [14].

У своєму дисертаційному дослідженні І. Л. Рудницький пропонує наступні кримінологічні характеристики особи контрабандиста наркотичних засобів: здебільшого особи, які надають згоду на перевезення (перенесення)

наркотичних засобів через кордон становлять: працюють в транспортній сфері – 30%, є заробітчанами – 13%, туристи – 8%, працюють у міжнародних комерційних структурах – 14%, приватні підприємці становлять – 8%, військовослужбовці – 2%, учні коледжів – 2%, студенти ВНЗ – 15%. Мають освіту: вищу – 26%, незакінчену вищу – 40%, середню спеціальну – 20%, загально середню – 14%. 46% членів злочинних груп – не судимі, раніше судимі за аналогічні злочини – 25%, судимі більше двох разів – 11%, вчинили злочини, але уникали кримінальної відповідальності – 9%, рецидивісти – 5%, притягалися до кримінальної відповідальності, але винесений вирок не був пов'язаний з позбавленням волі – 4%. Переважна більшість досліджуваних злочинів, як правило, вчинюється з попереднім готуванням. Предметом контрабанди являються наркотичні засоби (героїн, кокаїн, марихуана, опійний мак) [18, с. 95, 99].

Висновки фахової статті П. А. Горбаченка, щодо кримінологічного портрету особи контрабандиста наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів наступні: чоловік середнього віку (від 26 до 40 років) із середньою або вищою освітою, непрацюючий, одружений і має дітей, раніше не судимий, скоює злочин, відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 305 КК України, з метою отримання грошової винагороди за незаконне переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів чи фальсифікованих лікарських засобів через митний кордон України або подальшого їх збуту або з метою вживання згаданих речовин чи засобів [16, с. 87].

Висновки. Контрабандист наркотичних засобів – це особа чоловічої статі (91%), громадянин України (77, 4%), у віці 30–50 років (55%); має повну загальну та професійно-технічну освіту (57,3%), не навчається та не працює (71,1%), на час скоєння перебуває у тверезому стані, вчиняє у стані наркотичного сп'яніння (4,4%), скоює кримінальне правопорушення одноосібно (94%), скоює у складі групи – 5,6%, у складі організованої злочинної групи та злочинної організації – 4,4%, раніше не судима (93%), вина особи – умисна, мотив скоєння корисливий та споживацький.

Література

1. Кримінальний кодекс України. Закон України від 05.04.2001. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text///>.
2. Офіс генерального прокурора: статистика, єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі. Офіційний веб- портал. URL: <https://www.gp.gov.ua/>.
3. Судова влада України. Офіційний веб-портал. URL: <https://court.gov.ua/>.
4. Кримінологія : підручник/ Б.М. Головкін, В.В. Голина, О.В. Лисодєд та ін. Харків: Право, 2021. 384 с.
5. Вирок Мукачівського міськрайонного суду міста Мукачево від 16.02.2023 року у справі № 297/1225/19. Єдиний держаний реєстр судових рішень: веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109037132> (дата звернення 10.02.2024).
6. Кримінологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів/О.М. Джужа О.М., В.В. Василевич, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін.; за заг. ред. В.В. Чернея. НАВС. Київ: Освіта України, 2020. 612 с.
7. Кримінологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів/О.М. Джужа О.М., Я.Ю. Кондратьєв, О.Г. Кулик, П.П. Михайленко та ін.; за заг. ред. О.М. Джужи. Київ: Юрінком Інтер, 2002. 416с.
8. Віз у шлунку кокаїн з Латинської Америки на 3,5 млн гривень: СБУ затримала на кордоні наркоторговця. Громадське телебачення: веб-сайт. URL: <https://hromadske.ua/posts/viz-u-shlunku-kokayin-z-latinskoji-ameriki-na-35-mln-grn-sbu-zatrimala-na-kordoni-narkotorgovcu> (дата звернення 10.02.2024).
9. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник /Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. Харків: Право, 2015. 680с.
10. Вирок Дергачівського районного суду міста Дергачі від 28.05.2019 року у справі № 619/128/19 Єдиний держаний реєстр судових рішень: веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82031847> (дата звернення 10.02.2024).
11. Комплексний підхід до захисту суспільства від незаконного наркообігу: монографія / Т.В. Корнякова, О.Л. Соколенко, В.С. Гошовський, Н.О. Максимцева., О.В. Сачко, І.М. Климюк, Г.С. Юзіков. Дніпро: ЛІРА, 2019. 532 с.
12. Вирок Могилів-Подільського міськрайонного суду Вінницької області від 30.11.2022 року у справі № 138/2726/22. Єдиний держаний реєстр судових рішень: веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107599209> (дата звернення 29.04.2024).
13. Вирок Бориспільського міськрайонного суду міста Бориспіль від 18.02.2022 року у справі № 359/316/22. Єдиний держаний реєстр судових рішень: веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102584775> (дата звернення 10.02.2024).
14. Вирок Сихівського районного суду міста Львів від 18.09.2023 року у справі № 464/5187/20. Єдиний держаний реєстр судових рішень: веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113558189> (дата звернення 10.02.2024).
15. Вирок Залізничного районного суду міста Львів від 20.07.2023 року у справі № 462/5480/23. Єдиний держаний реєстр судових рішень: веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112326721> (дата звернення 10.02.2024).
16. Горбаченко П.А. Кримінологічний портрет особи злочинця, винної у скоєнні контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. № 36 Т. 2. С. 84–88.
17. Данилевська Ю.О., Данилевський А.О. Кримінально-правова характеристика злочину, передбаченого ст. 305 КК України. *Держава та регіони*. 2023. № 4 (82). С. 241–247.
18. Рудницький І.Л. Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами: дис...д– ра філ.: 081/ Нац. ун– т. «Львівська політехніка». Львів, 2019. 250 с.
19. Карчевський М. Протидія злочинності в Україні : інфографіка (2013–2014) : інтерактивний довідник. 2024. URL : <https://karchevskiy.com/i-dovidnyk/> (дата звернення 23.04.2024 р.).
20. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#n3801>.
21. Вирок Городоцького районного суду Львівської області від 21.11.2022 року у справі № 460/103/19. Єдиний держаний реєстр судових рішень: веб-сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107462186> (дата звернення 29.04.2024).

References

1. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 [The Criminal Code of Ukraine dated April 05, 2001]. *Vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text///> [in Ukrainian].

2. Ofis heneralnogo prokurora: statystyka, iedynyi zvit pro cryminalni pravoporushennia po derzhavi [Office of the Attorney General: Statistics, a single report on criminal offenses by state]. *Ofitsiyni vebportal – The official web portal*. Retrieved from: <https://www.gp.gov.ua/////> [in Ukrainian].

3. Sudova vlada Ukrainy [The Judiciary of Ukraine]. *Ofitsiyni vebportal – The official web portal*. Retrieved from: <https://court.gov.ua/> [in Ukrainian].

4. Holovkin, B.M., Holina, V.V., & Lysodied, O.V. (2021). *Cryminologiiia [Criminology]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

5. Vyrok Mukachivskogo miskrayonnogo sudu mista Mukachevo vid 16.02.2023 roku u spravi № 297/1225/19 [Verdict of the Mukachevo City and District Court of the city of Mukachevo dated February 16, 2023 in case № 297/1225/19]. *Iedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen: vebseit – Unified state register of court decisions: website*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109037132> [in Ukrainian].

6. Dzhuzha, O.M., Vasylevych, V.V., Cherniy, V.V., & Cherniavskiy, S.S. (2020). *Cryminolohiia [Criminology]*. Kyiv: Osvita [in Ukrainian].

7. Dzhuzha, O.M., Kondratiev IA. O., Kulyk O.G., & Mykhailenko, P.P. (2002). *Cryminolohiia [Criminology]*. Kyiv: Iurinkom – Inter [in Ukrainian].

8. Viz u shlunku kokain z Lanynskoi Ameptyky na 3,5 milyoniv hryven: SBU zatrymala na kopdoni napkotorhovtsia [A drug dealer carrying 3,5 million UAN worth of cocaine from Latin America in his stomach: the SBU detained a drug dealer at the border]. *Hromadske telebachennia: vebseit – Public television: website*. Retrieved from: <https://hromadske.ua/posts/viz-u-shlunku-kokayin-z-latinskoyi-ameriki-na-35-mln-grn-sbu-zatrymala-na-kordoni-narkotorgovcy> [in Ukrainian].

9. Baulin, I.U.V., Borysov V.I., & Tiutiuhin, V.I. (2015) *Kryminalne parvo Ukrainy. Osoblyva chastyna [Criminal Law. Special part]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

10. Vyrok Derhachivskoho rayonnogo sudu mista Derhachi vid 28.05.2019 roku u spravi № 619/128/19 [Verdict of the Dergachy District court of the city of Dergachy dated May 28, 2019 in case № 619/128/19]. *Iedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen: vebseit – Unified state register of court decisions: website*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82031847> [in Ukrainian].

11. Korniakova, T.V., Sokolenko, O.L., Hoshovskiy, V.S., Maksimtseva, N.O., Sachko, O.V., Klymiuk I.M., & Iuzikov, H.S. (2019). *Kompleksnyi pidkhid do zakhystu suspilstva vid nezakonnoho narkoobihu [A comprehensive approach to the protection of society against illegal drug trafficking]*. Dnipro: LIRA [in Ukrainian].

12. Vyrok Mohyliv-Podilskoho miskrayonnogo sudu Vinnytskoi oblasti vid 30.11.2022 roku u spravi № 138/2726/22 [Verdict of the Mohyliv-Podilsk City district Court of the Vinnytsia Region dated November 30, 2022 in case № 138/2726/22]. *Iedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen: vebseit – Unified state register of court decisions: website*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107599209> [in Ukrainian].

13. Vyrok Boryspilskoho miskrayonnogo sudu mista Boryspil vid 18.02.2022 roku u spravi № 359/316/22 [Verdict of the Boryspil City and District Court of the city of Boryspil dated February 18, 2022 in case № 359/316/22]. *Iedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen: vebseit – Unified state register of court decisions: website*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102584775> [in Ukrainian].

14. Vyrok Sykhivskoho rayonnogo sudu mista Lviv vid 18.09.2023 roku u spravi № 464/5187/20 [Verdict of the Sykhiv District Court of the city Lviv dated September 18, 2023 in case № 464/5187/20]. *Iedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen: vebseit – Unified state register of court decisions: website*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113558189> [in Ukrainian].

15. Vyrok Zaliznychnoho rayonnogo sudu mista Lviv vid 20.07.2023 roku u spravi № 462/5480/23 [Verdict of the Railway District Court of the city Lviv dated July 20, 2023 in case № 462/5480/23]. *Iedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen: vebseit – Unified state register of court decisions: website*. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112326721> [in Ukrainian].

16. Horbachenko, P.A. (2016). Kryminolohichniy portret osoby zlochyntsia, vynnnoi u skoienni kontrabandy narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn, ikh analohiv chy prekursoriv abo falsifskovanykh likarskikh zasobiv [Criminological portrait of a criminal guilty of smuggling narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors or falsified medicines]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod University*, 2 (36), 84–88 [in Ukrainian].

17. Danylevska, I.U.O., & Danylevskiy, A.O. (2023). *Kryminalno-pravova kharakterystyka zlochynu, peredbachenoho st. 305 KK Ukrainy [Criminal-legal characteristics of the crime provided for in Art. 305 of the Criminal Code of Ukraine]*. *Derzhava ta rehiony – State and regions*, 4 (82), 241–247 [in Ukrainian].

18. Rudnytskyi, I.L. (2019). *Osoblyvosti vyivlennia ta rozsliduvannia kontrabandy hapkotychnykh zasobiv, sho vchyniaiuetsia ophanizovanymy zlochynnymy hrupamy [Peculiarities of detection and investigation of drug smuggling committed by organized criminal groups]*. Lviv: «Lvivska politekhnik» [in Ukrainian].

19. Karchevskiy, M. (2024). Protydiia zlochynnosti v Ukraini [Countermeasures against crime in Ukraine]. *Infografika (2013–2014): interaktyvnyi dovidnyk – Infographics (2013–2014): interactive guide*. Retrieved from: <https://karchevskiy.com/i-dovidnyk/> [in Ukrainian].

20. Mytnyi kodeks Ukrainy. Zakon Ukrainy vid 13 bereznia 2012 № 4495-VI [The Customs Code of Ukraine dated March 13, 2012 № 4495-VI]. *Veportal Verkhovnoi Rady Ukrainy – Web portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#n3801> [in Ukrainian].

21. Vyrok Horodotskoho rayonnogo sudu Lvivskoi oblasti vid 21.12.2022 roku u spravi № 460/103/19 [Verdict of the Horodotsky District court of the Lviv Region dated November 21, 2022 in case № 460/103/19]. *Iedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen: vebsait – Unified state register of court decisions: website*. Retrieved from: <https://reiestr.court.gov.ua/Review/107462186> [in Ukrainian].